

Keith Donnellan - Referința și descrițiile definite

Descrițiile definite, după cum voi argumenta, au două funcții posibile. Sunt folosite pentru a referi la lucrul despre care dorește să discute vorbitorul, dar sunt folosite și într-un mod foarte diferit. Mai mult, o descriție definită ce apare într-una și aceeași propoziție ar putea funcționa, în momente diferite ale folosirii sale, în oricare dintre cele două feluri. Eșecul de realiza această dualitate a funcționării descrițiilor definite a pus în umbră folosirea lor referențială veritabilă. Cele mai cunoscute teorii ale descrițiilor definite, cele ale lui Russell și Strawson, după cum voi sugera, sunt ambele vinovate de acest lucru. Înainte de a discuta această distincție privitoare la folosire, voi menționa câteva dintre trăsăturile acestor teorii, trăsături cu privire la care distincția este în mod special relevantă.

Potrivit felului de a vedea al lui Russell o descriție definită poate să denote o entitate: "dacă 'C' este o sintagmă denotativă [așa cum sunt descrițiile definite prin definiție], se poate întâmpla să existe o entitate x (nu se poate să fie mai mult de una) pentru care propoziția ' x e identic cu C' să fie adevărată (...). Putem spune atunci că entitatea x este denotatul sintagmei 'C'".¹ Folosind o descriție definită, prin urmare, un vorbitor poate folosi o expresie ce denotă o anumită entitate, dar aceasta este singura relație dintre acea entitate și folosirea descriției definite recunoscută de către Russell. Eu voi argumenta totuși că există două folosiri ale descrițiilor definite. Definiția denotării dată de Russell e aplicabilă ambelor, dar într-una din acestea descriția definită servește la a face ceva mai mult. Voi spune că în această folosire vorbitorul folosește descriția definită pentru a se referi la ceva, și voi numi această folosire "folosirea referențială" a descrițiilor definite. Astfel, dacă nu greșesc, a referi nu e același lucru cu a denota iar folosirea referențială a descrițiilor definite nu este recunoscută în viziunea lui Russell.

Mai mult, în viziunea lui Russell, tipul de expresie ce se află cel mai aproape de realizarea funcției referențiale a descrițiilor definite se dovedește a fi, după cum am putea suspecta, numele propriu (în "sens logic îngust"). Multe dintre lucrurile spuse de către Russell despre numele proprii pot, cred eu, să fie spuse despre folosirea referențială a descrițiilor definite, fără a forța excesiv intuițiile noastre. Prăpastia pe care o vedea Russell între nume și descriții definite este astfel mai îngustă decât credea el.

Strawson, pe de altă parte, recunoaște în mod cert o folosire referențială a descrițiilor definite. Dar cred că el nu a văzut că o descriție definită poate avea un rol complet diferit - că poate fi folosită nonreferențial, chiar și atunci când apare în una și aceeași propoziție. Strawson, e adevărat, scoate în evidență folosiri nonreferențiale ale descrițiilor definite², dar ce folosire are o descriție definită pare să fie pentru el o funcție a genului de propoziție în care apare descriția. În schimb, dacă nu greșesc, pot exista două folosiri posibile ale unei descriții definite în aceeași propoziție. Astfel, în "On Referring", vorbind despre expresiile folosite pentru a referi, el spune: "Orice expresie din oricare din aceste clase [una fiind cea a descrițiilor definite] poate să apară ca subiect în ceea ce ar fi în mod tradițional privit drept o propoziție subiect-predicat singulară, și va exemplifica, apărând astfel, folosirea pe care doresc să o discut."³ Așa că descriția definită din propoziția "Candidatul republican la președenție din 1968 va fi un conservator", să spunem, se presupune că exemplifică folosirea referențială. Dar dacă eu am dreptate, nu am putea spune aceasta despre propoziție luată izolat de o anumită ocazie particulară cu care este folosită pentru a enunța ceva. Iar atunci ar putea sau nu ar putea ieși la iveală că descriția definită are o folosire referențială.

Strawson și Russell mi se pare că fac o asumție comună aici cu privire la întrebarea despre cum funcționează descrițiile definite: și anume că ne putem întreba cum funcționează o descriție definită într-o propoziție independent de o ocazie particulară în care ea este folosită. Această asumție nu este în realitate respinsă în cadrul argumentelor lui Strawson împotriva lui Russell.

¹ Bertrand Russell, *On denoting*, retipărit în *Logic and Knowledge*, ed. Robert C. Marsh, Londra, 1956, p. 51. (de pus trimiterea și referința din antologie)

² *On referring*, retipărit în *Philosophy and Ordinary Language*, ed. Charles C. Caton, Urbana, 1963, pp. 162-163. (de pus trimiterea în antologie)

³ *Ibid.*, p. 162.

Deși el își poate rezuma poziția spunând "'A menționa' sau 'a referi' nu este un lucru pe care îl face o expresie; e un lucru pe care îl poate face cineva, folosind o expresie."⁴, prin aceasta el vizează să nege viziunea radicală potrivit căreia o expresie referențială "veritabilă" are un referent, funcționează pentru a referi, independent de contextul unei folosiri a expresiei. Negarea acestei viziuni nu duce totuși la ideea că descripțiile definite nu pot fi identificate ca expresii referențiale într-o propoziție decât dacă propoziția este folosită. Așa cum putem vorbi despre funcția unei unelte care nu își îndeplinește în prezent funcția, viziunea lui Strawson, cred eu, ne permite să vorbim despre funcția referențială a unei descripții definite într-o propoziție chiar și când nu este folosită. Sper să arăt că aceasta este o greșeală.

O a doua asumție împărtășită de teoriile lui Russell și Strawson despre descripțiile definite este următoarea. În multe cazuri, se poate spune (într-un sens) că o persoană care folosește o descripție definită implică sau presupune că se potrivește ceva cu descripția⁵. Dacă enunț că regele este pe tron, implic sau presupun că există un rege. (În orice caz, ar fi natural să îi spui asta cuiva care s-ar îndoii că există un rege.) Atât Russell cât și Strawson asumă că acolo unde presupoziția sau implicația este falsă, valoarea de adevăr pentru ceea ce spune vorbitorul este afectată. Pentru Russell, enunțul făcut este fals. Pentru Strawson, acesta nu are nici o valoare de adevăr. Acum, dacă există două folosiri ale descripțiilor definite, s-ar putea ca valoarea de adevăr să fie afectată în mod diferit în fiecare caz de către falsitatea presupoziției sau a implicației. Asta este, de fapt, ceea ce voi argumenta. Se va dovedi, cred eu, că una sau alta dintre cele două viziuni, cea a lui Russell sau cea a lui Strawson, poate fi corectă cu privire la folosirea nonreferențială a descripțiilor definite, dar nici una din ele nu se potrivește folosirii referențiale. Acest lucru nu e atât de surprinzător cu privire la viziunea lui Russell, întrucât el nici nu a recunoscut această folosire, dar este surprinzător cu privire la cea a lui Strawson, căci folosirea referențială e cea pe care încearcă el să o explice și să o apere. Mai mult, potrivit tratării lui Strawson, rezultatul faptului că nu există nimic care să se potrivească descripției e un eșec al referinței.⁶ Dar și acest lucru, cred eu, se dovedește a nu fi adevărat despre folosirea referențială a descripțiilor definite.

II

Există unele folosiri ale descripțiilor definite care nu poartă nici un indiciu al folosirii referențiale, și nici vreo presupoziție sau implicație că vreun lucru se potrivește descripției. În general, se pare, acestea sunt recognoscibile din cadrul propozițional în care apare descripția. Aceste folosiri nu ne vor interesa, dar e necesar să le indicăm, măcar și pentru a le lăsa deoparte.

Un exemplu evident va fi propoziția "Regele din prezent al Franței nu există", folosită, să spunem, pentru a corecta impresia greșită a cuiva care crede că de Gaulle este regele Franței.

Un exemplu mai interesant este acesta. Să presupunem că cineva ar întreba "Este de Gaulle regele Franței?" Așa s-ar exprima în mod natural o persoană care se îndoiește dacă de Gaulle este regele sau președintele Franței. Dat fiind acest fundal al întrebării, pare să nu existe o presupoziție sau implicație potrivit căreia cineva este regele Franței. Persoana respectivă nici nu încearcă să se refere la cineva, folosind descripția definită. Pe de altă parte, să inversăm numele și descripția în chestiune, iar acum se va considera, probabil, că vorbitorul presupune sau implică acest lucru.

⁴ *Ibid.*, p. 170.

⁵ Aici și în alte locuri folosesc disjuncția "implică sau presupune" pentru a evita să iau o poziție care m-ar plasa de partea lui Russell sau a lui Strawson în chestiunea privitoare la care anume e relația implicată. A lua o poziție aici ar fi dincolo de ideea mea principală și ar putea induce în eroare, căci mai târziu voi argumenta că presupoziția sau implicația apar într-un mod diferit, în funcție de utilizarea dată unei descripții definite. Ceea ce dă seama și de folosirea indicatorului vaguității - "într-un sens".

⁶ Într-o notă de subsol adăugată versiunii originale a articolului *On Referring* (*op. cit.*, p. 181) Strawson pare să implice că atunci când presupoziția este falsă, reușim totuși să ne referim într-un mod "secundar", ceea ce pare să însemne: "așa cum s-ar putea spune că ne referim la lucruri ficționale sau închipuite (make-believe)". Dar felul său de a vedea este, totuși, că nu putem să ne referim într-un asemenea caz într-un mod "primar". Acest lucru, cred eu, e greșit. Pentru o discuție a acestei modificări a viziunii lui Strawson vezi Charles E. Caton, *Strawson on Referring, Mind*, LXVIII (1959), 539-544.

"Este regele Franței de Gaulle?" e întrebarea naturală pe care ar pune-o cineva care se întreabă dacă de Gaulle, mai degrabă decât altcineva, ocupă tronul Franței.⁷

De multe ori, totuși, folosirea unei descripții definite poartă o presupuziție sau implicație că există ceva care se potrivește descripției. Dacă descripțiile definite au rolul de a referi, aceasta va fi acolo. Dar mi se pare greșit să încerci, așa cum cred că fac atât Russell cât și Strawson, să dai o soluție acestei chestiuni fără să faci mai multe precizări. Lucrul de care avem nevoie, cred eu, e distincția pe care o voi discuta în continuare.

III

Voi numi cele două folosiri ale descripțiilor definite pe care le am în minte folosirea atributivă și folosirea referențială. Un vorbitor care folosește atributiv o descripție definită într-o aserțiune enunță ceva despre oricine sau orice este așa și pe dincolo. Un vorbitor care folosește referențial o descripție definită într-o aserțiune, pe de altă parte, folosește descripția pentru a a-și face audiența în stare să selecteze ceva sau pe cineva despre care vorbește și enunță ceva despre acea persoană sau acel lucru. În primul caz se poate spune că descripția definită apare în mod esențial, căci vorbitorul dorește să aserteze ceva despre orice sau oricine se potrivește cu acea descripție. Dar în cazul folosirii referențiale descripția definită este doar o unealtă pentru a realiza o anumită treabă - a atrage atenția asupra unei persoane sau a unui lucru - și în general orice alt dispozitiv folosit pentru a face aceeași treabă, o altă descripție sau un nume, vor funcționa la fel de bine. În folosirea atributivă, atributul de a fi așa și pe dincolo este vital, dar acesta nu este important și în folosirea referențială.

Pentru a ilustra această distincție, în cazul unei singure propoziții, să considerăm propoziția "Ucigașul lui Smith este nebun." Să presupunem mai întâi că dăm peste bietul Smith ucis într-un mod dezgustător. Pornind de la maniera brutală în care a fost ucis și de la faptul că Smith a fost cea mai simpatcă persoană din lume, am putea exclama: "Ucigașul lui Smith este nebun." Voi presupune, pentru a simplifica acest caz, că nu știm, în sensul cel mai obișnuit, cine l-a ucis pe Smith (deși acest lucru nu e până la urmă esențial pentru cazul nostru). Aceasta, voi spune, e o folosire atributivă a descripției definite.

Contrastul cu o astfel de folosire a propoziției este dat de una din acele situații în care ne așteptăm și intenționăm ca auditoriul nostru să realizeze pe cine avem în minte atunci când vorbim despre ucigașul lui Smith și, cel mai important, să știe că aceasta este persoana despre care avem să spunem ceva.

De exemplu, să presupunem că Jones a fost acuzat pentru uciderea lui Smith și este acum judecat. Să ne imaginăm că se discută despre purtarea curioasă a lui Jones la procesul său. Ne vom putea rezuma impresia despre comportamentul său spunând: "Ucigașul lui Smith este nebun." Dacă ne întreabă cineva la cine ne referim folosind această descripție, răspunsul aici este "Jones". Aceasta, voi spune, e o folosire referențială a descripției definite.

Faptul că aceste două folosiri ale descripției definite în aceeași propoziție chiar sunt complet diferite poate fi probabil cel mai bine scos în evidență considerând consecințele asumției că Smith nu a avut în fapt nici un ucigaș (de exemplu, dacă el de fapt s-a sinucis). În ambele situații, folosind descripția definită "ucigașul lui Smith", vorbitorul presupune sau implică, într-un sens, că există un ucigaș. Dar atunci când facem ipoteza că presupuziția sau implicația este falsă, rezultatele sunt diferite pentru cele două folosiri. În ambele cazuri am folosit predicatul "este nebun", dar în primul caz, dacă nu există un ucigaș, nu există o persoană despre care să se poată spune în mod corect că i-am atribuit nebunia. O astfel de persoană ar putea fi (în mod corect) identificată doar în cazul în care cineva s-ar potrivi descripției folosite. Dar în al doilea caz, în care descripția definită e pur și simplu un mijloc de a identifica persoana despre care dorim să vorbim, e complet posibil să fie făcută identificarea corectă chiar dacă nimeni nu se potrivește descripției pe care am folosit-o.⁸ Noi vorbeam despre Jones chiar dacă el nu este în fapt ucigașul lui Smith și, în circumstanțele imaginate, comportamentul lui era cel pe care îl comentam. Jones ar putea, de pildă,

⁷ Aceasta e o adaptare a unui exemplu (folosit pentru un scop oarecum diferit) dat de către Leonard Linsky în *Reference and Referents*, în *Philosophy and Ordinary Language*, p. 80.

să ne acuze că spunem lucruri false despre el numindu-l nebun și nu cred că ne-am putea apăra spunând că descripția noastră, "ucigașul lui Smith", a eșuat să i se potrivească.

Este, în plus, perfect posibil ca auditoriul nostru să știe la cine ne referim, în a doua situație, chiar dacă nu ne împărtășește presupuziția. O persoană ce aude comentariul nostru în contextul imaginat ar putea ști că vorbim despre Jones chiar dacă nu îl crede vinovat pe Jones.

Generalizând pe baza acestui caz, putem spune, mă gândesc, că există două folosiri ale propozițiilor de forma " ϕ -ul este ψ ". În prima, dacă nimic nu este ϕ -ul, atunci nu s-a spus despre nimic că este ψ . În a doua, faptul că nimic nu este ϕ -ul nu are această consecință.

Cu modificările potrivite, aceeași diferență în folosire poate fi formulată și pentru alte folosiri ale limbajului decât aserțiunile. Să presupunem că cineva e la o petrecere și, văzând o persoană ce arată interesant ținând un pahar cu martini, întreabă: "Cine este bărbatul care bea un martini?" Dacă se va dovedi că în pahar e doar apă, el a pus totuși o întrebare despre o anumită persoană, o întrebare la care cineva poate să răspundă. Să contrastăm acest caz cu cel al folosirii aceleiași întrebări de către președintele organizației locale a abstinenților de la alcool. Acesta tocmai a fost informat că un bărbat bea un martini la petrecerea anuală a organizației. El reacționează întrebându-l pe cel care l-a informat: "Cine e bărbatul care bea un martini?" Punând întrebarea, președintele nu are nici o persoană anume în minte despre care să pună întrebarea. Dacă nimeni nu bea un martini, dacă informația e greșită, nici o persoană nu poate fi selectată drept persoana despre care a fost pusă întrebarea. Spre deosebire de primul caz, atributul de a fi bărbatul care bea un martini este vital, fiindcă dacă nu este atributul nimănui, întrebarea președintelui nu are nici un răspuns direct.

Aceasta ilustrează și o altă diferență între folosirea referențială și folosirea atributivă a descripțiilor definite. Într-un caz am pus o întrebare despre o anumită persoană sau un anumit lucru chiar dacă nimic nu se potrivea descripției pe care am folosit-o. În celalalt lucrurile nu stăteau astfel. Dar în primul caz întrebarea noastră putea primi un răspuns, iar în celalalt nu putea. În folosirea referențială a unei descripții definite putem reuși să selectăm persoana sau lucrul despre care dorim să punem o întrebare chiar dacă aceasta sau acesta nu se potrivește descripției. Dar în folosirea atributivă, dacă nimic nu se potrivește descripției, nu poate fi dat nici un răspuns direct la întrebare.

Această diferență suplimentară este de asemenea ilustrată prin comenzi sau ordine ce conțin descripții definite.

[...]

Atunci când o descripție definită este folosită atributiv într-o comandă sau o întrebare și nimic nu se potrivește descripției, comanda nu poate fi îndeplinită iar la întrebare nu se poate răspunde. Aceasta sugerează câteva consecințe analoge pentru aserțiunile ce conțin descripții definite folosite atributiv. Probabil că rezultatul analog este că aserțiunea nu este nici adevărată, nici falsă. Aceasta e viziunea lui Strawson despre ce se întâmplă când presupuziția folosirii unei descripții definite este falsă. Dar dacă e așa, atunci viziunea lui Strawson nu funcționează pentru descripțiile definite folosite referențial, ci pentru o folosire complet diferită, pe care am numit-o folosirea atributivă.

Am încercat să scot în evidență două folosiri ale descripțiilor definite indicând consecințele diferite ale presupunerii că nimic nu s-ar potrivi descrierii folosite. Există și alte diferențe. Una este următoarea. Atunci când o descripție definită este folosită referențial, nu doar că e prezentă, într-un sens, presupuziția sau implicația potrivit căreia cineva sau ceva se potrivește descripției, așa cum se întâmplă și în cazul folosirii atributive, dar există și o presupuziție diferită: vorbitorul presupune că *un anumit* cineva sau ceva se potrivește descripției. Atunci când întrebăm, de exemplu, „Cine este

⁸ În *Reference and Referents* (pp. 74-75, 80), Linsky observă în mod corect că cineva nu eșuează să se refere doar pentru că descripția folosită nu se potrivește nici unui lucru (sau se potrivește mai mult decât unui singur lucru). El localizează astfel una din dificultățile din viziunea lui Strawson. Aici, totuși, eu folosesc acest fapt cu privire la a referi pentru a face o distincție pe care cred că el nu o trasează, între două folosiri ale descripțiilor definite. Voi discuta mai târziu al doilea pasaj din articolul lui Linsky.

omul care bea martini?”, urmărind să punem o întrebare despre omul aflat lângă noi, noi presupunem că acest om de lângă noi bea martini și nu doar că există *cineva* care e un om ce bea martini. Când spunem, într-un context în care e clar că ne referim la Jones, ca "Ucigașul lui Smith e nebun", noi presupunem că Jones e ucigașul lui Smith. O asemenea presupuziție nu e prezentă în folosirea atributivă a descripțiilor definite. Există, desigur, presupuziția că un om *oarecare* a înfăptuit crima, dar vorbitorul nu presupune despre cineva anume – Jones sau Robinson, să zicem – că a înfăptuit-o. Ce am în vedere prin acest al doilea gen de presupuziție potrivit căreia cineva sau ceva anume se potrivește descripției, presupuziție prezentă în folosirea referențială, dar nu și în folosirea atributivă, poate fi probabil văzut mai clar dacă luăm în considerare un membru al audienței care crede că Smith nu a fost ucis. Acum, în cazul folosirii referențiale a descripției "ucigașul lui Smith", el l-ar putea acuza pe vorbitor că presupune în mod greșit atât faptul că un om sau altul ar fi criminalul, cât și faptul că Jones este criminalul, căci chiar dacă crede că Jones nu a făcut fapta, el știe că vorbitorul se referea la Jones. Dar în cazul folosirii atributive, el îl poate acuza pe vorbitor că are doar prima presupuziție, cea mai puțin specifică. El nu poate alege vreo persoană și să susțină că vorbitorul presupune că acea persoană e ucigașul lui Smith. Acum, e clar că presupuzițiile particulare pe care le găsim prezente în folosirile referențiale nu pot fi atribuite unei descripții definite dintr-o propoziție particulară izolată de contextul folosirii. Pentru a ști că o persoană presupune că Jones e ucigașul lui Smith atunci când folosește propoziția "Ucigașul lui Smith e nebun" trebuie să știm că el folosește descripția referențială și, de asemenea, la cine se referă. Propoziția singură nu ne spune nimic din toate acestea.

IV

Din felul în care am construit exemplele anterioare s-ar putea presupune că diferența importantă dintre folosirea referențială și folosirea atributivă rezidă în opiniile vorbitorului. Crede el cu privire la o persoană sau un lucru anume că aceasta sau acesta se potrivește descripției folosite? În exemplul cu ucigașul lui Smith, de pildă, nu exista, într-un caz, nici o opinie despre cine a făcut fapta, în timp ce în cazul opus se credea că Jones a făcut-o. Dar aceasta nu este, de fapt, o diferență esențială. E posibil ca o descripție definită să fie folosită atributiv chiar dacă vorbitorul (și audiența lui) ar crede că o anumită persoană, sau un anumit lucru, se potrivește descripției. Și este posibil ca o descripție definită să fie folosită referențial atunci când vorbitorul crede că nimic nu se potrivește descripției. E adevărat – iar acesta e motivul pentru care, vizând simplitatea, am construit exemplele așa –, dacă un vorbitor nu crede că se potrivește ceva descripției, sau nu crede că el poate să aleagă ceea ce se potrivește descrierii, atunci probabil că nu o folosește referențial. E de asemenea adevărat că dacă el și audiența sa vor considera că un anumit lucru, sau o persoană, se potrivește descrierii, atunci o folosire a descripției definite e probabil referențială. Dar acestea sunt doar prezumții și nu consecințe necesare.

Pentru a folosi din nou cazul ucigașului lui Smith, să presupunem că Jones este judecat pentru crimă și că eu și toți ceilalți îl credem vinovat. Să presupunem că spun că ucigașul lui Smith e nebun, dar în loc să îmi sprijin afirmația, ca în exemplul folosit înainte, vorbind despre comportamentul lui Jones pe banca acuzaților, continui scoțând în evidență temeiurile pentru care *oricine* l-a ucis pe bietul Smith în acel mod oribil trebuie să fie nebun. Dacă se dovedește acum că Jones nu era până la urmă ucigașul, ci altcineva era, cred că pot susține că am avut dreptate dacă adevăratul ucigaș este, până la urmă, nebun. Aici, cred eu, voi fi folosit descripția definită în mod atributiv, chiar dacă eu credeam că o persoană anume se potrivește descripției.

E de asemenea posibil să ne gândim la cazuri în care vorbitorul nu crede că obiectul la care intenționează să refere utilizând descripția definită se potrivește descripției, sau să imaginăm cazuri în care descripția definită e folosită referențial chiar dacă vorbitorul crede că *nimic* nu se potrivește descripției. Aceste cazuri, se poate admite, parazitează pe o folosire mai degrabă normală. Cu toate acestea, ele sunt suficiente pentru a arăta că astfel de opinii ale vorbitorului nu sunt decisive pentru care folosire e dată unei descripții definite.

Să presupunem că tronul e ocupat de un om despre care cred cu fermitate că nu e regele, ci un uzurpator. Să ne imaginăm, de asemenea, că susținătorii acestuia cred cu fermitate că el este

regele. Să presupunem că doresc să-l văd pe acest om. Le-aș putea spune supușilor săi: "Este regele la vistierie?". Voi reuși, în acest caz, să mă refer la omul la care doresc să mă refer, fără să cred eu însumi că el se potrivește descripției. Mai mult, nu e nici măcar necesar să presupunem că supușii îl consideră rege. Chiar dacă aceștia se raportează cu cinism la întreaga situație, știind că el nu este regele, tot pot să reușesc să mă refer la omul la care doresc să mă refer. În mod similar, se poate ca nici eu și nici oamenii cărora le vorbesc să nu presupunem că cineva e rege și, în ultimă instanță, ca fiecare dintre părți să știe despre cealaltă că nu presupune așa ceva și totuși referința să fie transmisă.

V

Atât folosirea atributivă, cât și folosirea referențială a descripțiilor definite par să poarte o presuposiție sau o implicație potrivit căreia există ceva care se potrivește descripției. Dar temeiurile pentru existența presuposiției sau a implicației sunt diferite în cele două cazuri.

[...]

Presuposiția sau implicația e purtată de o descripție definită folosită atributiv fiindcă dacă nimic nu se potrivește descripției, scopul lingvistic al actului de vorbire va fi zădărnicit. Altfel spus, vorbitorul nu va reuși să spună ceva adevărat, dacă face o aserțiune, nu va reuși să pună o întrebare care poate primi un răspuns, dacă a pus o întrebare, nu va reuși să dea un ordin care poate fi executat, dacă a dat un ordin. Dacă afirmăm că ucigașul lui Smith e nebun atunci când Smith nu a fost ucis, iar descripția definită e folosită nonreferențial, eșuăm să spunem ceva *adevărat*. Dacă dăm ordinul "Adu-mi-l pe ucigașul lui Smith!" în circumstanțe similare, ordinul nu poate fi executat. Nimic nu ar putea trece drept o executare a acestui ordin.

Atunci când descripția definită este folosită referențial, pe de altă parte, presuposiția sau implicația se naște pur și simplu din faptul că în mod normal o persoană încearcă să descrie în mod corect obiectul la care vrea să se refere, întrucât acesta este, în mod normal, cea mai bună cale pentru a-și face audiența să recunoască lucrul la care se referă. După cum am văzut, e posibil ca scopul lingvistic al actului de vorbire să fie împlinit într-un asemenea caz chiar dacă nimic nu se potrivește descripției. E posibil să spunem ceva adevărat sau să punem o întrebare care să primească un răspuns sau să dăm o comandă care va fi executată. Aceasta fiindcă atunci când descripția definită este folosită referențial, audiența poate reuși să vadă la ce anume ne referim, chiar dacă nici obiectul respectiv, nici vreun alt obiect nu se potrivește cu descripția.

VI

Rezultatul secțiunii anterioare ne arată că e ceva greșit cu teoriile lui Russell și Strawson. Căci, deși ei tratează diferit implicația sau presuposiția, fiecare ne dă un singur temei. Or, după cum am argumentat, presuposiția sau implicația e prezentă pe temeiuri complet diferite, în funcție de folosirea atributivă sau referențială a descripției definite, iar determinarea cu exactitate a implicațiilor sau presuposițiilor prezente e de asemenea diferită. În pus, nici una dintre teorii nu pare să caracterizeze corect folosirea referențială. După Russell există o consecință logică: din " ϕ -ul este ψ " decurge "Există un ϕ și numai unul." Fie că acest lucru e adevărat pentru folosirea atributivă, fie că nu, el nu pare adevărat cu privire la folosirea referențială a descripției definite. "Implicația" că un lucru este ϕ -ul, după cum am argumentat, nu revine la o relație de consecință necesară. Ea este mai degrabă precum o presuposiție bazată pe ceea ce este *în mod obișnuit* adevărat cu privire la folosirea unei descripții definite pentru a referi la ceva. În orice caz, teoria lui Russell nu ne arată, desigur, că implicația că *un lucru* este ϕ -ul vine din implicația mai specifică după care *lucrul la care se face referire* este ϕ -ul, ceea ce e adevărat în cazul folosirii referențiale. Ca atare, în calitate de teorie a descripțiilor definite, viziunea lui Russell pare să se aplice (dacă are vreo aplicare) doar folosirii atributive.

Definiția denotării a lui Russell (o descripție definită denotă o entitate dacă acea entitate se potrivește în mod unic cu descripția) e în mod clar aplicabilă oricărei folosiri a descripțiilor definite. Astfel, fie că o descripție definită e folosită referențial, fie că e folosită atributiv, poate avea un denotat. Ca atare, denotarea și referirea, după cum am explicat a doua noțiune, sunt distincte, iar viziunea lui Russell nu o recunoaște decat pe prima. Mi se pare, în plus, că acesta este un rezultat binevenit, și anume că denotarea și referirea nu trebuie să fie confundate. Dacă ar încerca să susțină cineva că ele sunt aceeași noțiune, un rezultat ar fi că un vorbitor s-ar putea referi la ceva fără să știe acest lucru. Dacă, de pildă, cineva ar spune în 1960, înainte să aibă idee că dl. Goldwater va fi candidatul republican în 1964: "Candidatul republican la alegerile prezidențiale din 1964 va fi un conservator." (bazandu-se, probabil, pe o analiză a concepțiilor conducătorilor partidului), descripția definită de aici l-ar *denota* pe dl. Goldwater. Dar ne-am dori să spunem că vorbitorul s-a referit la dl. Goldwater, l-a menționat sau a vorbit despre el? Îmi pare că acești termeni ar fi nepotriviți. Dar dacă identificăm referirea și denotarea, ar trebui să iasă la iveală (după Convenția Republicană) că vorbitorul se referise în 1960, fără să știe, la dl. Goldwater. În viziunea mea, totuși, în vreme ce descripția definită folosită l-a *denotat* pe dl. Goldwater (utilizând definiția lui Russell), vorbitorul a folosit-o *atributiv* și nu s-a *referit* la dl. Goldwater.

Trecând la teoria lui Strawson, aceasta ar fi trebuit să ne arate cum sunt descripțiile definite referențiale. Dar teoria merge prea departe în această direcție. Căci există și folosiri nonreferențiale ale descripțiilor definite, care pot apărea în una și aceeași propoziție. Cred că în teoria lui Strawson sunt prezente următoarele judecăți:

- (1) Dacă o persoană asertează că ϕ -ul este ψ , atunci această nu produce un enunț adevărat sau fals dacă nu există ϕ ⁹.
- (2) Dacă nu există un ϕ , atunci vorbitorul a eșuat să se refere la ceva¹⁰.
- (3) Temeiul pentru care persoana nu a spus ceva adevărat sau fals este că aceasta a eșuat să se refere la ceva.

Fiecare dintre aceste judecăți e fie falsă, fie, în cel mai bun caz, se aplică doar la una dintre cele două folosiri ale descripțiilor definite.

⁹În *A Reply to Mr. Sellars, Philosophical Review*, LXIII (1954), pp. 216-231, Strawson admite că noi nu refuzăm întotdeauna să atribuim adevăr spuselor unei persoane, atunci când descripția definită folosită de ea eșuează să se potrivească unui lucru (sau se potrivește mai multor lucruri). Pentru a cita unul dintre exemplele sale, vom concede că o persoană care spune: "Camera Deputaților din Statele Unite conține reprezentați din două mari partide." a spus ceva adevărat, chiar dacă a folosit titlatura incorectă. Strawson crede că aceasta nu constituie o problemă veritabilă pentru concepția sa. El crede că în astfel de cazuri ceea ce facem "acolo unde referința intenționată a vorbitorului este destul de clară, este pur și simplu să amendăm enunțul său în acord cu intențiile pe care i le ghicim și să evaluăm enunțul modificat în ce privește adevărul sau falsitatea; noi nu acordăm vreo valoare de adevăr enunțului original." (p. 230).

Noțiunea unui "enunț amendat" nu va fi, totuși, suficientă. Putem observa, înainte de toate, că genul de caz pe care îl are Strawson în minte ar putea să apară doar atunci când o descripție definită este folosită referențial. Căci "amendamentul" e făcut văzând care este referința intenționată a vorbitorului. Dar acest lucru s-ar putea întâmpla doar dacă vorbitorul ar avea o referință intenționată în minte, o persoană sau un obiect anume, independent de descripția pe care o folosește. Cazurile avute în minte de Strawson nu sunt probabil cazuri de greșeli de exprimare [slips of the tongue]; putem presupune că acestea sunt cazuri în care o descripție definită e folosită pentru că vorbitorul crede, deși se înșală, ca descrie corect obiectul la care vrea să se refere. Dar ce descripție urmează să fie folosită în enunțul amendat? În exemplul de aici probabil că am putea folosi "Congresul Statelor Unite". Dar această descripție ar putea fi una pe care vorbitorul nici măcar n-ar accepta-o ca descriind corect lucrul la care vrea să se refere, fiindcă e informat greșit cu privire la titulatura corectă. Ca atare, nu e vorba aici de a decide ce a intenționat să spună vorbitorul, în opoziție cu ceea ce a spus de fapt, căci vorbitorul n-a intenționat să spună "Congresul Statelor Unite". Dar dacă așa stau lucrurile, atunci nimic nu oprește enunțul "amendat" să conțină orice descripție care selectează corect lucrul la care intenționa să se refere vorbitorul. Ar putea fi, de pilda, "camera inferioară a Congresului Statelor Unite". Dar aceasta înseamnă că nu există un unic enunț "amendat" a cărui valoare de adevăr să o evaluăm. Și de fapt ar trebui să fie clar deja că noțiunea de enunț amendat oricum nu joacă în realitate nici un rol. Căci dacă putem ajunge la enunțul amendat doar știind la ce intenționase să se refere vorbitorul, atunci putem evalua adevărul spuselor sale decizând, pur și simplu, dacă obiectul la care intenționa să se refere are proprietățile pe care el i le atribuia.

¹⁰ După cum am observat mai înainte (nota 6), Strawson poate accepta că o persoană s-a referit la un obiect într-un mod "secundar", dar, dacă eu am dreptate, faptul că nu există nici un ϕ nu exclude posibilitatea să ne fi referit la ceva în același fel în care am fi făcut-o dacă ar fi existat un ϕ .

Judecata (1) poate fi adevărată cu privire la folosirea atributivă. În exemplul în care se spunea că "Ucigașul lui Smith e nebun." atunci când corpul lui Smith abia fusese descoperit, descriția definită fiind folosită atributiv, exista o persoană la care se referea vorbitorul. Dacă Smith n-ar fi avut nici un ucigaș, nu s-ar fi spus nimic adevărat. E destul de tentant să conchidem, urmându-l pe Strawson, că nu s-ar fi spus nimic adevărat *sau* fals. Dar dacă descriția definită era folosită referențial, se prea poate să se fi spus ceva adevărat. E posibil să se fi spus ceva adevărat despre persoana sau lucrul la care se făcea referire¹¹.

Judecata (2) este, după cum am văzut, pur și simplu falsă. Când o descriție definită este folosită referențial e perfect posibil să ne referim la ceva deși nimic nu se potrivește descriției folosite.

Cu judecata (3) situația este mai complicată. Aceasta leagă între ele, în viziunea lui Strawson, cele două fire din (1) și (2). Ca o explicație a cauzei pentru care nu se enunță nimic adevărat sau fals, atunci când presupuziția este falsă, e clar că nu funcționează pentru folosirea atributivă a descrițiilor definite, căci motivul pe care îl furnizează este că referința a eșuat. Dar nu ni se dă apoi nici un motiv pentru care, dacă lucrurile stau într-adevăr astfel, un vorbitor ce folosește în mod atributiv o descriție definită eșuează să spună ceva adevărat sau fals dacă nimic nu se potrivește descriției. Se ridică, totuși, întrebarea privitoare la folosirea referențială. Poate să eșueze referința atunci când o descriție definită e folosită referențial?

Nu eșuez să refer doar fiindcă audiența mea nu alege corect obiectul la care mă refer. Eu mă pot referi la un om anume, atunci când folosesc descriția "omul care bea martini", chiar dacă cei cărora le vorbesc nu reușesc să identifice persoana potrivită sau nu identifică nici o persoană. Și după cum am subliniat, nu eșuez să refer nici dacă nimic nu se potrivește cu descriția. Dar poate că eșuez să refer în anumite circumstanțe extreme, atunci când nu există nici un obiect pe care să fiu dornic să-l aleg *eu* drept obiectul la care m-am referit.

Să presupunem că mi se pare că văd un om mergând la o anumită distanță și întreb: "Bărbatul purtând un baston e profesorul de istorie?". Ar trebui poate să distingem patru cazuri în acest punct. (a) Există un bărbat ce poartă un baston. M-am referit atunci la o persoană și am pus o întrebare despre acel bărbat, întrebare la care se poate răspunde, dacă audiența mea deține informațiile. (b) Bărbatul de la distanță nu poartă un baston, ci o umbrelă. Încă m-am referit la cineva și am pus o întrebare ce poate primi un răspuns, deși dacă audiența mea vede că e vorba de o umbrelă și nu de un baston, aceasta îmi poate corecta impresia aparent greșită. (c) Nu există nici un bărbat, ci o piatră care arată ca un om. În acest caz, cred că totuși m-am referit la ceva, și anume la lucrul aflat în depărtare care se întâmplă să fie o piatră, dar pe care l-am luat drept un om. Dar în acest caz nu e clar dacă se poate răspunde corect la întrebarea mea. Aceasta se întâmplă, cred eu, nu fiindcă am eșuat să mă refer la ceva, ci mai degrabă fiindcă, dată fiind adevărata natură a lucrului la care m-am referit, întrebarea nu este potrivită. Un simplu "Nu, nu e profesorul de istorie." e un răspuns de natură să inducă un pic în eroare (cel puțin), dacă e dat de cineva care realizează că am confundat o piatră cu o persoană. Ar putea fi, prin urmare, plauzibil să conchidem că într-un asemenea caz nu am pus o întrebare pentru care să existe un răspuns pe deplin corect. Dar dacă acest lucru e adevărat, nu e fiindcă nimic nu se potrivește descriției pe care am folosit-o, ci mai degrabă fiindcă obiectul la care m-am referit era o piatră, iar întrebarea pe care am pus-o nu are un răspuns corect atunci când este pusă despre o piatră. (d) Există, în fine, cazul în care, acolo unde credeam că se află un bărbat cu un baston, nu se află nimic. Și probabil că aici avem un eșec autentic al referinței, chiar dacă descriția a fost folosită cu scopul de a referi la ceva. Nu există nici o piatră, și nici alt obiect la care intenționeam să mă refer. A fost, poate, o iluzie optică [a trick of light] care m-a făcut să cred că în depărtare era un om. Nu pot spune despre nimic "Acesta e obiectul la care mă refeream, deci văd acum că nu e un bărbat ce poartă un baston.". Acest eșec al referinței necesită, totuși, circumstanțe mult mai radicale decât simpla inexistență a ceva care să se potrivească descriției folosite. Necesită să nu existe nimic despre care să putem spune "Acesta e lucrul la care se referea.". Acum, poate în asemenea cazuri, dacă vorbitorul a asertat ceva, el eșuează să enunțe ceva adevărat sau fals dacă nimic nu poate fi identificat drept lucrul la care se referea. Dar dacă e așa, eșecul referinței și al valorii de adevăr nu se produce doar fiindcă nimic nu

¹¹ Pentru o discuție mai amplă asupra ideii de a spune ceva adevărat *despre* cineva sau ceva, vezi secțiunea VIII.

se potrivește cu descripția pe care a folosit-o. Așa că (3) poate fi adevărată în unele cazuri ale folosirii referențiale a descripțiilor definite. Poate fi adevărat că un eșec al referinței are ca rezultat lipsa unei valori de adevăr. Dar aceste cazuri sunt de un tip mult mai extrem decât implică teoria lui Strawson.

Voi conchide, atunci, că nici teoria lui Russell și nici cea a lui Strawson nu reprezintă o tratare corectă a folosirii descripțiilor definite – cea a lui Russell fiindcă ignoră complet folosirea referențială, cea a lui Strawson fiindcă nu reușește să facă distincție între folosirea referențială și cea atributivă și amestecă adevăruri privitoare la ambele (împreună cu unele lucruri care sunt false).

VII

Nu pare posibil să spunem în mod categoric despre o descripție definită aflată într-o anumită propoziție că aceasta este o expresie referențială (desigur, cineva ar putea spune așa, dacă prin asta ar înțelege că descripția *poate* fi folosită pentru a referi). În general, faptul că o descripție definită este folosită referențial sau atributiv e o funcție a intențiilor vorbitorului într-un caz particular. "Ucigașul lui Smith" poate fi folosită în oricare dintre feluri în propoziția "Ucigașul lui Smith e nebun.". Nu pare plauzibil să explicăm această situație printr-o ambiguitate a propoziției. Structura gramaticală a propoziției îmi pare a fi aceeași indiferent dacă descripția e folosită referențial sau atributiv. Cu alte cuvinte, propoziția nu este ambiguă din punct de vedere sintactic. Și nu pare atrăgător nici să presupunem o ambiguitate în înțelesul cuvintelor, așa că propoziția nu e ambiguă nici din punct de vedere semantic. (Poate am putea spune că propoziția e ambiguă din punct de vedere pragmatic, distincția dintre rolurile pe care le joacă descripția fiind o funcție a intențiilor vorbitorului.) Acestea sunt, desigur, niște intuiții. Nu am un argument pentru aceste concluzii. Cu toate acestea, povara de a dovedi că nu e așa se află, cu siguranță, de cealaltă parte.

Acest lucru, cred eu, înseamnă că punctul de vedere, de pildă, potrivit căruia propozițiile pot fi împărțite în predicate, conectori logici și expresii referențiale nu este adevărat în mod general. În cazul descripțiilor definite nu se poate atribui întotdeauna funcția referențială separat de ocazia cu care e folosită descripția.

Pot exista propoziții în care o descripție definită să nu poată fi folosită decât atributiv, sau doar referențial. O propoziție în care se pare că descripția definită nu poate fi folosită decât atributiv ar fi: "Arată-l pe bărbatul care îmi bea paharul cu martini!". Nu sunt sigur că pot fi găsite propoziții în care descripția definită să poată fi folosită doar referențial. Dar chiar dacă există astfel de propoziții, asta nu anulează ideea că există multe propoziții, aparent lipsite de ambiguități sintactice sau semantice, ce conțin descripții definite care pot fi folosite în ambele feluri.

Dacă s-ar putea arăta că folosirea duală a descripțiilor definite poate fi explicată prin prezența unei ambiguități, încă putem fi împotriva teoriilor lui Strawson și Russell. Căci nici una dintre ele, pe cât pot să văd, nu are nimic de spus despre posibilitatea unei astfel de ambiguități și, de fapt, nici una nu pare compatibilă cu o astfel de posibilitate. Cea a lui Russell nu recunoaște posibilitatea folosirii referențiale, iar cea a lui Strawson, după cum am încercat să arăt în secțiunea precedentă, combină elemente din fiecare folosire într-o descriere unitară. Prin urmare, ideea că ar exista o ambiguitate în astfel de propoziții nu pare deloc mai atrăgătoare pentru aceste poziții.

VIII

Folosind referențial o descripție definită, un vorbitor poate spune ceva adevărat chiar dacă descripția nu se aplică în mod corect nici unui lucru. Sensul în care poate spune ceva adevărat este sensul în care poate spune ceva adevărat despre cineva sau ceva. Acest sens interesant, cred eu, e unul care necesită o investigație. Identificarea lui e un produs secundar al distincției dintre folosirile atributive și folosirile referențiale ale descripțiilor definite.

În primul rând se ridică întrebări privitoare la noțiunea de enunț. Acest lucru e scos în evidență luând în considerare un pasaj dintr-un articol scris de Leonard Linsky, articol în care

acesta observă în mod corect că ne putem referi la cineva chiar dacă descripția definită folosită nu descrie corect persoana respectivă:

"... a spune despre o văduvă că "soțul ei e drăguț cu ea" nu e nici adevărat, nici fals. Dar un vorbitor ar putea foarte bine să se refere la cineva folosind aceste cuvinte, căci el ar putea crede despre cineva că este soțul doamnei (care de fapt este văduvă). Totuși, enunțul nu este nici adevărat, nici fals, căci presupune că doamna are un soț, dar ea nu îl are. Acest din urmă caz respinge teza lui Strawson potrivit căreia dacă presupuziția existenței nu este satisfăcută, vorbitorul eșuază să refere.¹²"

Sunt multe lucruri corecte în acest pasaj. Dar fiindcă Linsky nu face distincție între folosirile referențiale și atributive ale descripțiilor definite, el nu reprezintă o descriere complet adecvată a situației. O observație probabil minoră despre acest pasaj este aceea că Linsky pare să creadă că e suficient, pentru a stabili că vorbitorul se referă la cineva folosind descripția "soțul ei", faptul că el *crede* că e cineva soțul ei. Aceasta e doar o aproximare a adevărului, dat fiind că în descrierea opiniei vorbitorului "cineva" înseamnă "cineva anume", nefiind doar cuantificatorul existențial – "există cineva oarecare". Căci atât în folosirea atributivă cât și în cea referențială opinia că o persoană *oarecare* este soțul doamnei e foarte probabil să fie prezentă. Dacă, de pildă, vorbitorul tocmai a întâlnit-o pe doamnă și, observând că e veselă și radiază de sănătate, emite remarca în virtutea convingerii că aceste atribute sunt întotdeauna rezultatul faptului că ai un soț bun, el va fi folosit descripția definită în mod atributiv. Întrucât doamna nu are un soț, nimeni nu poate fi selectat drept persoana la care s-a referit. Cu toate acestea, vorbitorul a crezut că *o persoană oarecare* era soțul ei. Pe de altă parte, dacă folosirea expresiei "soțul ei" era pur și simplu un mod de a referi la bărbatul pe care vorbitorul tocmai îl întâlnise și despre care presupusese că este soțul doamnei, el se va fi referit la acel bărbat, chiar dacă nici el și nici nimeni altcineva nu se potrivea descripției. Cred că Linsky probabil că a înțeles prin "cineva", în descrierea sa o opinie vorbitorului, "cineva anume". Dar chiar și în acest caz, după cum am văzut, nu avem o condiție necesară și nici o condiție suficientă pentru o folosire referențială a descripției definite. O descripție definită poate fi folosită atributiv chiar dacă vorbitorul crede că un anumit lucru sau o persoană anume se potrivește descripției, și poate fi folosită referențial în absența acestei opinii.

Ideea mea principală aici are totuși de-a face cu punctul lui Linsky de vedere potrivit căruia întrucât presupuziția nu e satisfăcută, *enunțul* nu e nici adevărat, nici fals. Acest lucru îmi pare că poate fi corect dacă ne gândim că descripția definită e folosită atributiv (aceasta depinzând de faptul că suntem de acord cu Strawson sau cu Russell). Dar atunci când o considerăm ca fiind folosită referențial, această aserțiune categorică nu mai e în mod clar corectă. Căci omul la care s-a referit vorbitorul ar putea fi într-adevăr drăguț cu văduva. Se poate ca vorbitorul să fi spus ceva adevărat despre acel om. Dificultatea stă acum în noțiunea de "enunț". Să presupunem că știm că doamna e văduvă, dar știm și că bărbatul la care s-a referit vorbitorul este drăguț cu ea. Mi se pare că ar trebui, pe de o parte, să vrem să susținem că vorbitorul a spus ceva adevărat, dar să avem rețineri în a exprima aceasta prin "E adevărat că soțul ei este drăguț cu ea."

Aceasta ne arată, mă gândesc eu, că avem o dificultate în a vorbi pur și simplu despre "enunț", atunci când descripțiile definite sunt folosite referențial. Căci vorbitorul a enunțat ceva, în acest exemplu, despre o persoană anume, iar enunțul său, putem presupune, era adevărat. Cu toate acestea, n-ar trebui să fim de acord cu enunțul său folosind propoziția pe care a folosit-o el. N-ar trebui să identificăm enunțul adevărat prin intermediul cuvintelor vorbitorului. Temeiul pentru aceasta nu e prea greu de găsit. Dacă spunem, în acest exemplu: "E adevărat că soțul ei e drăguț cu ea", *noi* folosim acum descripția definită fie atributiv, fie referențial. Dar noi n-ar trebui să

¹² *Reference and Referents*, p. 80. Cred că e clar că sunt de acord cu Linsky în privința susținerii că vorbitorul poate să refere chiar dacă "presupuziția de existență" nu e satisfăcută. Și sunt de acord că aceasta e o obiecție față de punctul de vedere al lui Strawson. Cred, totuși, că această observație poate fi folosită, între altele, pentru a defini două folosiri diferite ale descripțiilor definite, lucru care, la rândul său, dă naștere unei critici mai generale a lui Strawson. Astfel, deși dezvolt aici diferențele dintre noi, diferențe care cresc din distincția pe care vreau să o fac, sunt de acord cu o mare parte din articolul lui Linsky.

subscriem la ce a spus vorbitorul, dacă folosim descripția atributiv, căci descripția definită făcea posibilă o afirmație adevărată (de vreme de doamna nu avea un soț) doar în virtutea funcției de a referi la o persoană anume. Totuși, reținerea noastră de a subscrie la enunțul vorbitorului inițial folosind descripția definită în mod referențial pentru a ne referi la aceeași persoană provine dintr-o considerație destul de diferită. Căci dacă ne-am fi aflat și noi sub impresia greșită că acest om e soțul doamnei, am fi putut fi de acord cu vorbitorul inițial folosind exact cuvintele sale. (Mai mult, e posibil, după cum am văzut, să folosim în mod deliberat o descripție definită pentru a ne referi la cineva despre care credem că nu se potrivește descripției.) Ca atare, reținerea noastră de a folosi cuvintele vorbitorului inițial nu provine din faptul că dacă am face-o, nu am reuși să spunem ceva adevărat sau fals. Ea se naște mai degrabă din faptul că atunci când o descripție definită e folosită referențial, există presupunția că vorbitorul crede că lucrul la care se referă se potrivește descripției. Întrucât noi, care știm că doamna e văduvă, n-am vrea în mod normal să dăm impresia că avem altă opinie, nu vrem să folosim modul de referire al vorbitorului inițial la bărbatul în chestiune.

Cum ne-am exprima atunci acordul cu vorbitorul inițial fără să lăsăm impresii nedorite cu privire la opiniile noastre? Răspunsul ne arată o altă diferență între folosirile referențiale și atributive ale descripțiilor definite și scoate în evidență o idee importantă despre referirea autentică.

Când un vorbitor spune " ϕ -ul este ψ .", iar " ϕ -ul" e folosit atributiv, dacă nu există ϕ , nu putem relata că vorbitorul ar fi spus *despre* cutare sau cutare persoană sau lucru că este ψ . Dar dacă descripția definită e folosită referențial, putem relata că vorbitorul a atribuit ψ unui obiect. Iar *noi* ne putem referi la obiectul la care s-a referit vorbitorul folosind orice descripție sau nume se potrivește acestui scop. Astfel, dacă vorbitorul spune "Soțul ei e drăguț cu ea.", referindu-se la omul cu care tocmai a vorbit, iar acel om e Jones, noi putem relata că el a spus *despre Jones* că e drăguț cu ea. Dacă Jones e și președintele colegiului, putem relata că vorbitorul a spus *despre președintele colegiului* că este drăguț cu ea. Și în fine, dacă vorbim cu Jones, putem spune, referindu-ne la vorbitorul inițial: "El a spus *despre tine* că ești drăguț cu ea.". Nu contează aici dacă femeia are sau nu un soț și dacă, în cazul în care are, soțul ei e Jones. Dacă vorbitorul inițial s-a referit la Jones, a spus despre el că e drăguț cu ea. Astfel, când descripția definită e folosită referențial, dar nu se potrivește obiectului la care s-a făcut referire, putem relata ce a spus vorbitorul și să fim de acord cu el folosind o descripție sau un nume care se potrivește. Când facem asta, e important de observat, nu e nevoie să alegem o descripție sau un nume pe care vorbitorul inițial să le accepte ca potrivindu-se obiectului la care s-a referit. Adică, putem relata că vorbitorul din cazul anterior a spus cu adevărat despre Jones că el e drăguț cu ea, chiar dacă vorbitorul inițial nu știa că bărbatul la care se referă e numit Jones, sau chiar dacă el credea că acesta nu e numit Jones.

Revenind la ceea ce a spus Linsky în pasajul citat, el a susținut că, dacă ar spune cineva "Soțul ei e drăguț cu ea" atunci când ea nu are un soț, *enunțul* nu ar fi nici adevărat, nici fals. După cum am spus, acest punct de vedere ar putea fi susținut dacă descripția definită e folosită atributiv. Dar dacă e folosită referențial, nu e clar ce se înțelege prin "*enunțul*". Dacă ne gândim la ce a spus vorbitorul despre persoana la care s-a referit, atunci nu e nici un temei pentru a presupune că el nu a spus ceva adevărat sau fals despre această persoană, chiar dacă aceasta nu e soțul doamnei. Iar ceea ce susține Linsky ar fi greșit. Pe de altă parte, dacă nu identificăm *enunțul* în acest fel, care este *enunțul* pe care l-a făcut vorbitorul? A spune că *enunțul* făcut de el era că soțul ei e drăguț cu ea ne plasează în dificultate. Căci trebuie să decidem dacă folosind descripția definită de aici în identificarea *enunțului*, o folosim atributiv sau referențial. Dacă suntem în primul caz, atunci reprezentăm greșit performanța lingvistică a vorbitorului, dacă suntem în al doilea, atunci ne referim noi înșine la cineva și relatăm că vorbitorul a spus ceva despre acea persoană, caz în care ne-am întors la posibilitatea ca el să fi spus ceva adevărat sau fals despre acea persoană.

Sunt astfel îndreptat spre concluzia că atunci când vorbitorul folosește o descripție definită în mod referențial, el ar putea să spună ceva adevărat sau fals chiar dacă nimic nu se potrivește descripției, și că nu există un sens clar în care să fi făcut un enunț care nu e nici adevărat, nici fals.

Vreau să închei examinând pe scurt tabloul unei expresii referențiale autentice, așa cum îl putem deriva din ideile lui Russell. Vreau să sugerez că acest tablou nu e atât de greșit pe cât s-ar putea presupune și că, oricât de ciudat ar părea, unele dintre lucrurile pe care le-am spus despre folosirea referențială a descripțiilor definite nu sunt străine de acest tablou.

Numele proprii autentice, în sensul lui Russell, vor referi la ceva fără să-i atribuie vreun fel de proprietăți. Ele, cum s-ar putea spune, vor referi la lucrul însuși și nu pur și simplu la acel lucru în măsura în care cade sub o anumită descripție¹³. Acesta i-ar părea lui Russell ceva ce o descripție definită n-ar putea să facă, fiindcă el a presupus că dacă descripțiile definite ar fi capabile să refere în vreun fel, ele ar referi la ceva doar în măsura în care acel lucru ar satisface descripția. Nu doar că noi am văzut că această asumție e falsă, dar în secțiunea precedentă am văzut și ceva mai mult. Am văzut că atunci când o descripție definită e folosită referențial, putem relata că vorbitorul a spus ceva *despre* ceva. Iar când relatăm despre ce anume a spus el ceva, nu trebuie să ne limităm la descripția folosită de el, sau la sinonime ale acesteia. Putem să ne referim noi înșine la acel lucru folosind orice descripții, nume și alte expresii care vor face această treabă. Acum, se pare că există un sens în care ne preocupăm de lucrul însuși, și nu doar de lucrul respectiv sub o anumită descriere [description], atunci când relatăm actul lingvistic al unui vorbitor ce folosește o descripție definită în mod referențial. Adică, o asemenea descripție definită se apropie de a juca funcția numelor proprii ale lui Russell mai mult decât a presupus, cu siguranță, el.

În al doilea rând, Russell se gândea, cred eu, că ori de câte ori folosim o descripție, prin opoziție cu numele proprii, introducem un element de generalitate care trebuie să fie absent dacă tot ce facem e să ne referim la un anumit lucru particular. Asta e limpede din analiza sa a propozițiilor ce conțin descripții definite. Una dintre concluziile pe care ar trebui să le extragem din acea analiză este că astfel de propoziții exprimă chestiuni care sunt în realitate judecăți complet generale: există un ϕ și numai unul astfel încât orice ϕ e ψ . Am putea spune asta într-un mod un pic diferit. Dacă există ceva care să poată fi identificat drept referință aici, e vorba de referință într-un sens foarte slab, și anume de referință la *orice* este un singur ϕ , dacă există vreunul. Acum, așa ceva am putea spune foarte bine despre folosirea atributivă a descripțiilor definite, după cum ar trebui să fie evident din discuția anterioară. Dar această lipsă de particularitate e absentă din folosirea referențială a descripțiilor definite tocmai fiindcă descripția e aici doar un dispozitiv folosit pentru a determina audiența să aleagă sau să se gândească la lucrul despre care se va vorbi, un dispozitiv care își poate sluji funcția chiar dacă descripția e incorectă. Mai important, poate, în folosirea referențială, prin opoziție cu folosirea atributivă, e că există lucrul *potrivit* care să fie ales de audiență, iar faptul că acesta e lucrul potrivit nu e pur și simplu o funcție a faptului că se potrivește descripției.

¹³ Conform *The Philosophy of Logical Atomism*, retipărit în *Logic and Knowledge*, p. 200.